

LJUS BLADFLÄCK PÅ HÖSTOLJEVÄXTER

Ljus bladfläck orsakas av svampen *Cylindrosporium concentricum* Grev. (perfekt stadium *Pyrenopeziza brassicae*). Angrepp av denna svamp uppmärksammades första gången 1984 i Skåne. Efter milda vintrar är det vanligt att bladangrepp förekommer tidigt på våren, men det är sällan angreppen har stor betydelse.

Skadebild

Ljus bladfläck kan angripa blad, stjälkar, blommor och skidor. På bladen bildas ljusgröna fläckar, vilka efterhand bleknar och antar en gulaktig färgton. Den huvudsakliga diagnosen görs på att fläcken är omgiven av små vita pustlar (spormassor), som liknar saltkristaller och sitter i koncentriska ringar, ca 1–2 cm i diameter. De vita spormassorna bildas vid fuktig väderlek. Angripna blad blir sköra och bryts lätt vid beröring. Dessa tidiga bladsymptom kan lätt förväxlas med gödsel-, frost-, herbicid- eller mekaniska skador. På stjälkarna uppträder långsmala fläckar med ljus, gulbrun mitt. Stjälkfläckarna avgränsas av en mörk kant och fläckarna kan vara över 10 cm långa. Vid starka angrepp infekteras även knoppar och skidor. Angreppen på skidorna visar sig som ett blågrått skimmer, vilket oftast börjar vid skidans bas.

Huruvida grödan är infekterad kontrolleras lätt genom att lägga bladen i en plastpåse med fuktigt papper. Över en natt bildas tydliga symptom, där vita sporsamlingar kan ses.

Det är sällan bladsymptom kan ses före december–januari varken i Storbritannien eller Schleswig-Holstein. I södra Sverige kan angrepp på bladen ses tidigt på våren under februari–april.

Angrepp av ljus bladfläck i skidskiktet.

Angrepp på bladen av ljus bladfläck. Lägg märke till de vita sporsamlingarna.

Stjälkangrepp av ljus bladfläck.

Biologi

Svampen angriper de flesta kålväxter. Den viktigaste smittkällan är infekterade skörderester. Härifrån sprids konidier till nysådda höstoljeväxter. Inom beståndet sker vidare spridning med regnstänk. Spridning över längre avstånd sker främst genom vindtransport av askosporer (sexuellt bildade sporer). Utsädesmitta förekommer, men dess betydelse är liten.

Penetrering sker direkt genom kutikulan, varvid en kompakt mycelplatta bildas. Ovanför denna mycelplatta bildas acervuli, där konidier produceras tills kutikulan spricker upp och en stor mängd mogna konidier sprids. För att konidierna ska gro krävs att de landar på en fuktig bladyta. Gynnsamma betingelser för svampen är fuktig väderlek och temperaturer mellan 5–15°C. Tiden mellan infektion och tills symptom kan ses är 13–30 dagar beroende på temperaturen.

Betydelse

Svampen gynnas av milda vintrar i kombination med fuktig väderlek under vår och sommar. Ljus bladfläck bedöms vara en av de allvarligaste sjukdomarna på höstraps i Storbritannien och norra Frankrike. Efter ett antal milda vintrar har sjukdomen även fått ökad betydelse i norra Tyskland. De milda vintrarna i södra Sverige under slutet av 1980-talet och fram till 1996 medförde att tidiga bladangrepp allmänt påträffades i höstraps i Skåne. Det var dock sällan som angreppen utvecklades vidare med undantag för 1995. Under 1995 förekom även stora angrepp i Danmark. De relativt stora angreppen av ljus bladfläck 1995 kan hänföras till mildt och fuktigt väder under höst, vinter och vår i kombination med odling av mera mottagliga sorter.

Det är svårt att få en entydig bild av vilken betydelse ljus bladfläck har. I svampbekämpningsförsök med behandling höst eller tidig vår bekämpas både *Phoma*-röta och ljus bladfläck och därmed är det svårt att avgöra hur den enskilda sjukdomen påverkar resultatet. Vid granskning av utländska försök visar det sig att stora utslag för fungicidbehandling har erhållits i en del försök med kraftiga angrepp av ljus bladfläck. Det finns exempel på merskördar upp till 1000 kg/ha. I dessa försök har

infektionen börjat på hösten eller under vintern. Problemet är dock att responsen till fungicider är mycket varierande. En lång serie med engelska försök visar att bra kontroll av svampen erhöles med fungicidbehandling på hösten eller våren, men merskördarna var små och behandlingen sällan lönsam. Klart är dock att höstinfektioner betyder mest.

Motåtgärder

Bästa sättet att förhindra kraftiga angrepp av ljus bladfläck är att odla en sort med bra resistens, eftersom det är stor skillnad på olika höstraps sorters mottaglighet. Så kallade ol-sorter är mer mottagliga för ljus bladfläck. Sorten Bristol angreps kraftigt under 1995.

En god växtföljd och ordentlig nedplöjning av skörderester är av vikt eftersom dessa utgör den största smittkällan.

Generellt är kemisk bekämpning en tveksam åtgärd eftersom utslagen i försöken är mycket varierande. Inget av de i försöken använda preparaten (prokloraz och tebukonazol) är registrerade för behandling i oljeväxter i Sverige.

Litteratur

Hardwick, N. V., Fitt, B. D. L., Wale, S. J. & Sweet, J. B. 1991. Oilseed rape diseases. *HGCA oilseeds research review* No. OS4.

Berg, G. & Svensson, C. 1985. Två sjukdomar på oljeväxter - *Cylindrosporium* (Grev.) och *Mycosphaerella brassicicola* (Duby) Lindau. *Växtskyddsrapporter, Jordbruk 32*, 222–225.

Cordsen Nielsen, G. & Jensen, J. P. 1994. *Markens sygdomme og skadedyr*. Dalum Landbrugsskoles Forlag.

Text: Gunilla Berg
Statens jordbruksverk
Växtskyddscentralen
Box 12, 230 53 Alnarp
Tel: 040-41 50 00
Fax: 040-46 07 82

Foto: Gunilla Berg
Maj 1998

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård. Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU, Inst. för entomologi. Tel. 018-67 23 47.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare: Maj-Lis Pettersson

Redaktörer: Jordbruk:
Ulla Ekström, Alnarp
Maj-Lis Pettersson, Uppsala
Trädgård:
Maj-Lis Pettersson

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel. 018-67 11 00
Fax. 018-67 28 54